

УДК 94: 374

Світлана Ганаба

“НОМО COMPLEXUS” ЯК ОБРАЗ ЛЮДИНИ ІНФОРМАЦІОНАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Акцентується увага на обставині, що в умовах інформаційно-комунікативного способу розвитку суспільства відбувається становлення нового типу людини, якій властиві не лише нове мислення, але й нові відчуття, нова інтуїція, нові адекватні способи бачити себе та навколишній світ.

Ключові слова: комунікація, людина складна, інформаційне суспільство.

S. Ganaba. “Homo Complexus” like the image of the human in the informational society

This article pays attention to the problem that in the context of informational-communicative means of the development of society we can see the development of a new type of the person who has not only the new thinking but new feelings, new intuition, new adequate ways of seeing himself and the environment.

Key words: communicative, Homo Complexus, informational society.

С. Ганаба. “Номо Complexus” как образ человека информационного общества

Акцентируется внимание на том, что в контексте информационно-коммуникативного метода развития общества происходит возникновение человека нового типа, которой принадлежит не только новое мышление, но и новые ощущения, новая интуиция, новые адекватные способы видеть себя и окружающий мир.

Ключевые слова: коммуникация, человек сложный, информационное общество.

Телекомунікаційні, комп'ютерні, мультимедійні технології, Інтернет-технології тощо міцно увійшли у життя сучасного соціуму та зумовили кардинальні зміни в ньому. В результаті стрімкого розвитку та конвергенції інформаційних і комунікаційних технологій фор-

мується суспільство нового типу – інформаціональне (М. Кастельс). Його визначальною рисою є інформація та знання. Виробництво інформаційного продукту приходить на зміну матеріального продукту. Інформація та знання, на думку Ж.-Ф. Ліотара, отримують нову вартісну форму. Вони виробляються з метою продажу, а споживаються для того, щоб отримати нову вартість у наступному виробництві для продажу [2, с. 4]. Інформаційний продукт є певною практичною цінністю, завдяки якій можна отримати нові конкретні результати. Реальністю сучасної цивілізації Е. Тоффлер проголошує розпад універсальної картини світу, що супроводжується кризою індивідуальної та групової ідентичності. “Ті, кому доведеться жити на нашій планеті, у цей вибуховий період, у повній мірі відчують вплив Третьої хвилі на себе. Розрив сімейних вуз, коливання в економіці, параліч політичних систем, руйнування наших цінностей – на все це здійснює вплив Третя хвиля... Виникаюча цивілізація пише для нас нові правила поведінки і веде нас за межі стандартизації, синхронізації і централізації, за межі уявлень до накопичення енергії, грошей чи влади”, – зазначає дослідник [5, с. 33].

В умовах інформаціонально-комунікативного способу розвитку суспільства “*Homo Sapiens*” опиняється і перебуває у просторі небезпеки, безпорядку та потенційних ризиків, з якими до цих пір не зустрічався. Він стає заручником світу, який сам створив, щосекунди зустрічаючись з реаліями майбутнього та виявляючи недостатню здатність адаптуватися до швидкоплинного життя. Такі обставини спонукають до пошуків нових життєвих смислів, що покликані подолати всеохоплюючий стан ситуативної тривожності, задовольнити вітальні та духовні потреби людини, окреслити шляхи її самовираження та самовдосконалення, культивувати здатність збагнути та розкрити світ власної унікальності та духовно-культурної самотності.

В умовах інформаційного суспільства необхідно підготувати людину до швидкого сприйняття і переробки великих масивів інформації, оволодінні людиною сучасними засобами, методами, технологією роботи. Окрім того, нові умови роботи породжують залежність інформативності однієї людини від інформації, набутої іншою людиною. Відтак, людина має набути певний рівень культури з користування інформації, тобто оволодіти інформаційною культурою.

В умовах, коли світ постійно еволюціонує, змінюється, трансформується, на думку Л. Горбунової, ми “маємо знайти свою тотожність як історичну нетотожність, тобто як тотожність, що перманентно долає себе в процесі розвитку, свою ідентичність, як безперервний процес ідентифікації – діяльності, відкритій у не визначеність майбутнього, у яке всі ми закономірно вже залучені” [1, с. 43]. Дослідниця стверджує: “Без кінця озиратися в минуле і лише в ньому шукати свою ідентичність, намагатися протягнути лінію долі з минулого, екстраполюючи її в майбутнє, все одно, що йти вперед з поверненою назад головою, – це заняття щонайменше безперспективне” [1, с. 43].

Сучасні суспільні екзистенції зумовлюють необхідність становлення людини нової формації, здатної до створення та сприйняття нового. Така людина відіграє провідну роль у розгортанні соціальних процесів. Вона уявляє, бачить, розуміє, сприймає світ не лінійно. Діяльність людини здобуває істотно нелінійний, інноваційно-циклічний характер. Змінюється її зміст: з діяльності активного суб’єкта епохи модерну, що цілеспрямовано й агресивно засвоює світ, вона спрямовує свою діяльність у напрямі до креативного комунікативного конструювання активних нелінійних середовищ складних реальностей. Відбувається становлення нового типу людини – людини складної (Homo Complexus), якій властиві не лише нове мислення, але і нові відчуття, нова інтуїція, нові адекватні способи бачити самих себе та навколишній світ. Відтак, наявне різноманіття соціокультурних систем, на думку І. Предборської, у сучасному світі перестають сприйматися як певні етапи єдиного закономірного процесу сходження людства до вершини світлого майбутнього, а починають розумітися як реалізація багатоваріантності шляхів розвитку “Homo Sapiens”. Дослідниця наголошує на тому, що не лише соціум, але й людина також все частіше розуміється як феномен багатомірний [4, с. 94].

Своє бачення людини як багатомірного, складного суб’єкта презентує Е. Морен. Дослідник звертає увагу на ту обставину, що пізнавальні парадигми, які спрощують, редукують світ людини до світу природи чи розглядають його лише як елемент соціуму заважають розумінню складності людської природи як подвійної єдності людського буття (одночасної приналежності людини до природи та відокремлення людини від світу природи). Людина за

своєю природою є множинною єдністю та унікальною багатоманітністю, своєрідною “точкою голограми, яка несе у собі Космос” [3, с. 52]. “Нам належить також зрозуміти, що будь-яка людина, навіть найбільш пересічна, в найбільш банальних ситуаціях життя, творить у собі певний великий світ. Він несе у собі свою внутрішню множинність, свої віртуальні індивідуальності, нескінченість химерних персонажів, поліекзистенцію у реальному та мрійливому, у сні та наяву, у покорі та порушеннях, у явному та таємному... в своїх потаємних печерах та у своїх бездонних глибинах”, – пише Е. Морен [3, с. 52]. Однак складність, багатомірність людини полягає не лише у сукупності фізичних, фізіологічних, психологічних, ментальних, емоціональних, інтелектуальних тощо характеристик, але і у визнанні між ними очевидного та прихованого взаємозв’язку. “Раціональна людина є також емоційною людиною, людиною міфу, безумства. Людина праці є також людиною гри. Емпірична людина є також людиною з уявою. Економічна людина є також людиною “споживання”...”, – стверджує дослідник [3, с. 52]. Тому набуття сучасною людиною сукупності раціонально-технічних знань, ніякою мірою не знищило у ній чуттєвого, поетичного, міфічного, символічного тощо пізнання світу. Усе різноманіття людського ества та його проявів сплетено, зіткано у певну єдність, цілісність, що створює людську тканину, становить світ людського буття, тобто є зв’язком між єдністю та множинністю. Такий погляд на людську сутність дозволяє Е. Морену кваліфікувати її як людину складну – “Homo Complexus”.

Такі складні утворення, як суспільство та людина не лише засвідчують про свою багатомірність, багатоаспектність, багатогранність та множинність проявів, але й потребують освітньої моделі, яка б враховувала та визнавала складність як суспільства, так і світу людини. Навчально-пізнавальна діяльність покликана допомогти людині швидко адаптуватися до мінливостей сьогодення, навчитися вчитися, орієнтуватися серед великого обсягу інформації і водночас не втратити зв’язок із традиціями, духовними надбаннями попередніх поколінь. Така людина – “Homo Complexus”, має не лише вижити в умовах інформаційної епохи, але й своєю діяльністю, своїми ціннісними орієнтаціями та світоглядними орієнтирами сприяти сталому розвитку світової спільноти.

Література:

1. Горбунова Л. Складне мислення як відповідь на виклик епохи / Людмила Горбунова // Філософія освіти. – № 1 (6). – 2007. – С. 40-55.
2. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар. – СПб. : Алетейя, 1998. – 188 с.
3. Морен Э. Образование в будущем: семь неотложных задач / Э. Морен // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М. : Прогресс-Традиция, 2007. – С. 24-96.
4. Предборська І. Багатомірні образи соціуму: на шляху до нової парадигми / І. Предборська // Філософський метод: перед лицем нових парадигм / ред. М. Верніков. – Львів : філ. Спілка “Cogito” – Львів – Одеса, 1997. – С. 91-94.
5. Тоффлер Э. Третья волна: Пер. с англ. / Э. Тоффлер. – М. : Новый мир, 2004. – 781, [2] с. – Philosophy. – С. 31-32.